

Espais sonors, també preservables

L'espai sonor és, per la seva intangibilitat, la primera víctima de la contaminació acústica.

La seva configuració es fa difícilment protegible, ja que la ingerència de sons nous n'altera la naturalesa. L'ecologia acústica i la bioacústica volen protegir la varietat de sons que poblen, perviuen i vertebruen aquests espais.

No cal ser sord o cec per percebre la importància de l'entorn sonor. El silenci absolut no existeix. Fins i tot a una cambra anecoica, una habitació de formigó suspesa en pneumàtics, folrada de fibra de vidre i totalment aïllada, no s'aconsegueix un silenci total. "No hi ha reflexió del so, però el so d'un picament de mans sols s'escolta en les teves mans i si parles les paraules s'acaben als teus llavis", explica Tres, un artista que reivindica el silenci plaent i els seus matisos, tot rebutjant la invasió del soroll mecànic i estrident.

Fins fa pocs anys la descripció del so s'havia de fer a viva veu o mitjançant el llenguatge escrit i les partitures. No es podien enregistrar sons amb fidelitat, ni es podien reproduir amb exactitud, ni era possible de comparar els uns amb els altres per estudiar-ne les semblances i les diferències. Això explica, potser, la raó de per què l'espai sonor no ha interessat molt els investigadors.

Els avenços de l'electrònica ens donen avui mitjans per a recollir sons naturals, per a conservar-los, per a repro-

duir-los amb precisió, així com per a fer-ne bons estudis comparatius. Així ha nascut la bioacústica, la ciència dels sons naturals, especialment centrada en les espècies animals.

De tota manera, l'integrisme científista ha desconsiderat la importància de l'espai sonor dins l'escenari ambiental. Recuperar la dimensió multisensorial té un precedent històric en l'obra d'Alexander von Humboldt (1769-1859), on es pot

reconèixer una sensibilitat i un refinament perceptiu excepcional per la seva època. A la seva obra *Viatge a les Regions equinoccials del Nou Continent* (1805-1807), escrit a Berlín i que recull el seu viatge per Amèrica, va descriure quaranta paisatges sonors i fenòmens acústico-sonors en quatre categories d'al·lusions a escoltar sons, al silenci, al sons pròpiament o la memorització de sons.

Tal i com explica l'investigador Daniel Velasco, Humboldt és capaç de narrar la presència de l'ambient del paisatge natural mitjançant cada un dels sentits, de manera tan exacta i viva que, en conjunt, esdevé el que defineix com a escenari natural. La presència d'un univers sonor marca un caràcter particular a cada ambient natural. En paraules de Humboldt, "els àrabs diuen, en sentit figurat, que la millor descripció és la que converteix l'oïda en un ull".

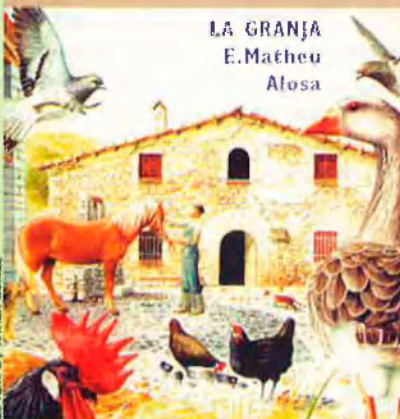
Sons d'un espai. Cada espai i localitat tenen components sonors propis i rellevants, que aporten vivències, records i informació significativa a les

nostres històries personals, comunitàries i universals. Aquests sons característics creen reserves sonores de valor únic que fan que un determinat indret tingui una identitat pròpia, no sols per la seva geografia o els fenòmens físico-temporals, sinó també pels seus efectes acústico-sonors. En escoltar-los sentim un profund sentiment de pertinença.

Descobrir, documentar i protegir aquests sons és una proposta de tota una escola que gravita entorn l'etiqueta de l'ecologia acústica. Sorgeix com un moviment científic, artístic i educatiu encapçalat per l'investigador, músic i pedagog canadenc Raymond Murray Schafer, que l'any 1969 va desenvolupar el concepte de Nou espai sonor (*Soundscape*). Humboldt és el precursor d'aquest moviment.

Com a pare de l'ecologia acústica, Schafer s'ha referit als aspectes perjudicials en els éssers humans dels sons tecnològics, "especialment aquells que viuen a les clavegueres acústiques en ambients urbans". Als seus llibres s'argumenten les raons contra el soroll i la necessitat d'una legislació per eliminar els sons potencialment destructius. Amb el projecte de *soundscape* del món, recollit a *Temperar el món* (1977), resumeix la seva investigació, filosofia i teories en el *soundscape*. El concepte del *soundscape* ha influenciat el seu treball com a compositor. Per exemple, l'estructura rítmica del fons per a la seqüència Quartet No. 2 ("Ones") es basa en els intervals en els quals les ones de l'oceà agiten la cresta, i altres obres amb el soroll del trànsit a la ciutat de Vancouver (Canadà).

El so és una de les dimensions que descriuen el paisatge natural, ja que la sonoritat de la natura és expressió directa de les interaccions entre els elements del medi. La descripció de pai-

satges sons ha començat a interessar, així com la protecció d'aquest espai enfront de la invasió de sorolls mecànics, des de serres mecàniques fins a vehicles a motor tant terrestres com aeris.

Diana Escobar, autora d'un dels pocs llibres disponibles sobre el món dels sons naturals i la comunicació acústica animal, explica que "l'entorn acústic resulta de la conjunció de les comuni-

tats biòtiques que les habiten i les diferents propietats acústiques d'un hàbitat concret. Aquestes depenen de les condicions de temperatura i humitat relatives, de les característiques topogràfiques i de la distribució i la composició de la massa vegetal. Tots aquests factors imposen certes restriccions a la propagació dels senyals sonors". En els darrers anys la davallada d'aquest pa-

trimoni, intangible però present, ha estat considerable i urgeix, com a mínim, la catalogació acústica d'aquests indrets. Quin és el paisatge sonor dels Columbrets, de Montserrat o la Pica d'Estats? Quin és l'espai sonor de la Cova del Toll o la cala de Tossa de Mar l'Infern en caixa?

Jordi Bigues